

מערך למפגש סיכום תכנית "מתווה השרים לחינוך לקיימות"

צוות מוביל / צוות ביה"ס

רעיונות: דפנה גן, בתיה וולף, אלה אלכסנדר, חן פורטוגלי

עיבוד כתיבה ופיתוח: חן פורטוגלי

מטרות ההשתלמות:

- המשתתפים יעבדו את התהליך (דיעות, עמדות ותחושות) שעברו במהלך השנה החולפת ברמה האישית וברמה הקבוצתית
- המשתתפים ימפו קשיים וחוזקות בתהליך שנעשה לאור הצלחות
- המשתתפים יחוו תחושת מסוגלות להמשך התהליך ויעלו הצעות ודרכים יישומיות להמשכיות הפרויקט בשנים הבאות.

משך הפעילות: שעה וחצי

קהל היעד: צוות הוראה מוביל או צוות מליאת ביה"ס בו התבצע תהליך הטמעה לאורח חיים מקיים ובניית תכנית לימודים.

ציוד והכנות:

- ✓ ציר זמן "משפך" ועליו כותרות כל הפעילויות, ההשתלמויות והמשימות במהלך השנה (דוגמא בנספח 1)
- ✓ ציר זמן- שיאים ומשברים
- ✓ פתקים עם תחושות, מסרים (נספח 2)
- ✓ כרטיסיות עם שירים (נספח 3)
- ✓ מודל החינוך הסביבתי בכרטיסיות (נספחים)
- ✓ פתקיות לבנות בשימוש חוזר
- ✓ כלי כתיבה
- ✓ מצגת על התהליך שעברו

מהלך הפעילות:

אופציה א' - פתיחה "המשפך": (45 דק')

חלק א' -

שבו עם צוות המורים במעגל. בקשו מהמורים לבחור כל אחד 2 פתקים, המשקפים במיוחד את התחושות והמקום ממנו הגיעו אל שנת הלימודים והפרויקט. כל מורה בוחר פתקים מתוך מכלול על הרצפה או כותב פתק משלו (השאירו גם כמה פתקים לבנים ריקים). את כלל הפתקים מניחים בתוך ה"משפך" שכותרתו "הבאתי איתי לתהליך" המוביל אל ציר הזמן (ניתן להביא משפך

מהבית ולכתוב בראשו על הפיה- מה הבאתי איתי אל התהליך ובתחתיתו- עם מה יצאתי (בתהליך). (נספח 1).

דוגמאות למילים על הפתקים: תקווה, תסכול, אנרגיות, פסימיות, אדישות, סקרנות, פרקטיות, חזון, אי וודאות, בטחון, חוסר בטחון, כעס, התלהבות, חוסר ריכוז, עייפות, אהבה, רצון ללמידה, שמחה, הפתעה... (נספח 2)
חלק ב'-

בשלב הבא, בקש מהמורים להעלות את כל הנקודות שעברנו במהלך השנה, לכתוב אותן על פתקים, ולהניח את הפתקים המוכנים על ציר הזמן (או בתוך המשפך). לדוגמה: מפגש ראשון צוות מוביל, השתלמויות מליאה (על כל אחד מהנושאים שהועברו), יום שיא, כתיבת תכנית לימודים, העברת פעילות בכיתות, פעילות קהילתית ועוד...

על כל אחת מהפעילויות על המורים לכתוב משהו המשקף את תחושתו לגביו (למשל- השתלמות על ... - היה מעניין, לא רלוונטי וכד').

חלק ג'-

במרכז המעגל הנח את המשפך- עם כל התחושות של- מה הבאתי איתי לתהליך, ועם כל הדברים שעברו במהלך השנה על ציר הזמן כולל התייחסויות ליד אותם דברים.

בסבב או בדיבור חופשי, בקש מכל מורה לספר על התחושה שאיתה הגיעה, ועל דברים שחוה לאורך השנה.

אפשר גם לשוחח על התוצאות הכלליות כפי שנרשמו – לא חשוב מי המורה שאמר את הדברים, חשוב להתייחס למכלול התגובות ולעמדה הרווחת לעומת המיעוט ולנסות לבין מה גרם לתחושות האלה.

אופציה ב' - פתיחה: גרף התהליך שעברתי (45 דק')

חלק לכל אחד מהמורים דף "גרף תהליך". בקש מכל אחד לשבת עם הדף לבדו במשך כ-10 דק', ולצייר על הגרף את התהליך שעבר במהלך השנה מהמפגש הראשון שלו איתך בתחילת הדרך. את הגרף יתאר בקו התפתחותי של שיאים ומשברים לאורך הדרך עם נקודות ציון על הגרף.

בנק אפשרויות לגרף:

הנחייה פרטנית ראשונה, השתלמות מליאה בנושא... , עבודת צוות מעולה, מפגש עם המטמיע לפתיחת הפרויקט, הנחיה פרטנית מספר... , סיור לימודי, סיור בסביבה הקרובה, העברת תכנים לתלמידים, ההפתעה שלי השנה, תגובות מהילדים, תגובות מהורים, רגע של נחת, רגע של עשייה, רגע של עייפות, הברקה, יום שיא, המטמיע...

לאחר שכל מורה שרטט את גרף התהליך שלו, בקש מכל אחד להציג לקבוצה את התהליך שעבר כפי שצויר על הגרף.

שיאים

ציר
הזמן

קשיים

שיקוף הצלחות: (25 דק')

חלק א'-

הצג לצוות מצגת תמונות המשקפת את התהליך שעברו השנה- כפי שאתה, כמנחה ראית אותו. חלק זה חשוב ביותר, זו ההזדמנות שלך כמטמיע לשקף הצלחות, שלעיתים האנשים בתוך התהליך מתקשים לראותם. במצגת יש לשזור תמונות שצולמו לאורך הדרך ולציין אבני דרך מרכזיות מתחילת השנה ועד סופה. ניתן בהומור לשלב אמירות ומשפטים של הצוות, בסיום המצגת ניתן להוסיף מילות גאווה ואמונה שלך בצוות ובתהליך, וגם מילים ממנהל ביה"ס.

חלק ב'-

לאחר סיום המצגת, בקש מכל מורה לכתוב על פתק לבן או לבחור מהקיימים את התחושות עמם הוא יוצא משנה זו. פתקים אלה יונחו בתחתית "המשפך" שיוצא מהשנה וכותרתו "לקחתי לי מהשנה...". ניתן לפזר במרכז המעגל קטעים משירים משמעותיים- שהמורים יכולים להתחבר אליהם ולשקף דרכם את התחושות עימם הם יוצאים מהתהליך.

דוגמאות לשירים: השביל הזה מתחיל כאן, אומרים שהיה פה שמח לפני שנולדתי ועוד.

(נספח 3)

החברה להגנת הטבע

סיכום - מבט קדימה: (10 דק')

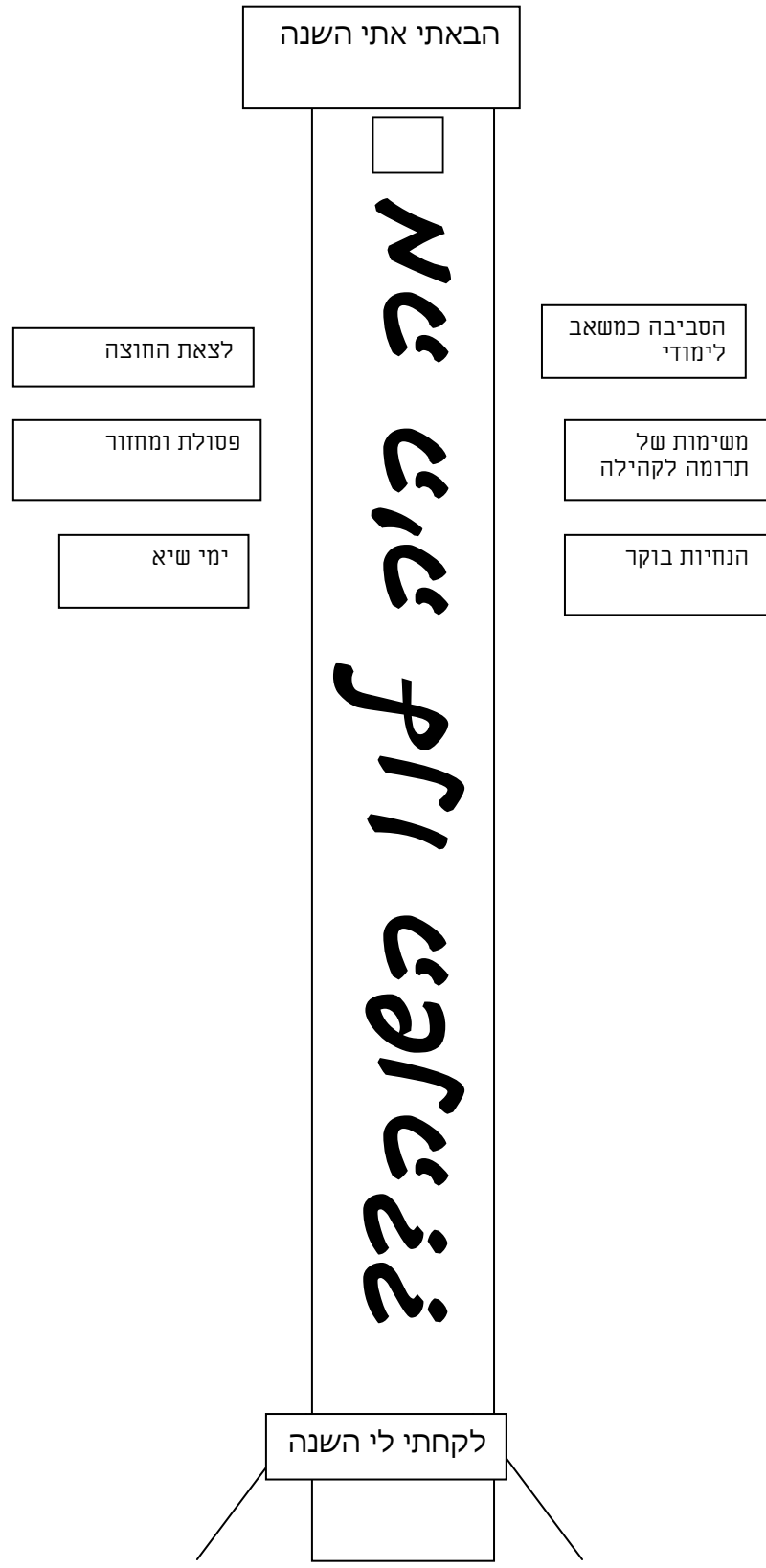
הצג לצוות המורים כרטיסיות מתוך מודל החינוך הסביבתי. בקש מהם לנסות להרכיב מהכרטיסיות הללו מודל שנראה להם נכון.

כאשר יסיימו, הצג להם את המודל המקורי. הסבר אותו.

בגמר המודל יש לבחון מה היו רוצים המורים שיהיה לפי המודל בציר זמן ריק של השנה הבאה. חלק לכל מורה את תכנית הלימודים שנכתבה לביה"ס, קיימו דיון קצר לאור התכנית שנכתבה ולאור המודל שמוצג להם כעת. בדיון התעמקו בשאלות המופיעות על המודל (איפה אנחנו? לאן אנחנו רוצים להגיע?...). בהתאם לתכנית שכתבו בראיה לשנה הבאה. בקש מאחד המורים לרשום את הצרכים והרצונות. נתונים אלה ישמשו את הצוות ומנהל ביה"ס בבואם לבנות תוכנית עבודה לשנה הבאה.

ניתן להתייחס להיבטים שונים של המודל: נקיטת עמדה, ידע ושינוי התנהגות: האם חלו שינויים בהיבטים אלה של הפנמה? כיצד ננחיל שינוי התנהגותי בשנה הבאה עפ"י תכנית הלימודים שכתבנו?

באתי אל השנה/ התהליך עם...

עניין	אדישות	שמחה
אתגר	פרקטיות	חזון
מחשבות	שזה לא רלוונטי	התנגדות
שיעמום	דאגה	אדישות
חשש	שזה מועיל	חוסר ריכוז
שמחה	שזה מאד מתאים	תקווה
אנרגיות	שחבל על הזמן	שאני לא מסוגל
רצון ללמידה	הייתי רוצה עוד	פסימיות
אי וודאות	עומס	אתגרים
מרץ	סקרנות	כלום
עייפות	הפתעה	תסכול
התלהבות	יותר מדי עבודה	אחריות

לקחתי לי מהשנה..

ידע	מיומנויות	כלום
חווייה	שינוי בעמדה	סיפוק
תסכול	עניין	רוגז
	סקרנות	שינוי התנהגותי
אחראיות	מעורבות	סקרנות
התלהבות	יותר מדי עבודה	צער

החברה להגנת הטבע

נספח 3

ארצנו הקטנטונת/ יורם טהר לב
ארצנו הקטנטונת, ארצנו היפה
מולדת בלי כותונת, מולדת יחפה
קבליני אל שירייך, כלה יפהפייה
פתחי לי שערייך אבוא בם אודה יה.

בצל עצי החורש, הרחק מאור חמה
יחדיו נכה פה שורש אל לב האדמה
אל מעיינות הזוהר, אל בארות התום
מולדת ללא תואר וצועני יתום.

עוד לא תמו כל פלאיך
עוד הזמר לו שט
עוד לבי מכה עם ליל
ולוחש לו בלאט:
את לי רק, את האחת
את לי את, אם ובת
את לי את המעט
המעט שנותר.

נביאה בבגדינו את ריח הכפרים
בפעמון ליבנו יכו העדרים,
ישנה דממה רוגעת
וקרן אור יפה,
ולאורה נפסעה ברגל יחפה.

יוצא לאור/ אהוד בנאי
השביל הזה מתחיל כאן
בין סניף בנק למעין
לא סלול, לא תמיד מסומן
השביל הזה מתחיל כאן
חוצה את העיר
עולה על ההר
ממשיך על הים
ממשיך גם מחר
חותך באויר, בין הבתים
יוצא אל האור, אל חיים חדשים
לך עליו, עלה עליו עכשיו
מלאכי ציפורים מעליך
מלווים את צעדיך
מרחוק נדלק אור
אל תסטה כדי שתוכל לחזור
השיר הזה מתחיל כאן
כחול על הדף הלבן
לא גמור, לא תמיד מכון
השיר הזה מתחיל כאן
חוצה את העיר
עולה על ההר
ממשיך על הים
ממשיך גם מחר
חותך באויר, בין הבתים
יוצא אל האור, אל חיים חדשים

עוד חוזר הניגון/ נתן אלתרמן
עוד חוזר הניגון שזנחת לשווא
והדרך עודנה נפקחת לאורך
וענן בשמיו ואילן בגשמיו
מצפים עוד לך עובר אורח

והרוח תקום ובטיסת נדנדות
יעברו הברקים מעליך
וכבשה ואיילת תהיינה עדות
שליטפת אותן והוספת לכת

ויידך ריקות ועירך רחוקה
ולא פעם סגדת אפיים
לחורשה ירוקה ואשה בצחוקה
וצמרת גשומת עפעפיים.

עוד חוזר הניגון שזנחת לשווא
והדרך עודנה נפקחת לאורך
וענן בשמיו ואילן בגשמיו
מצפים עוד לך עובר אורח

הרגל הופך לטבע/ חווה

אלברשטיין

להתלונן הרבה.
זה לא מועיל, זה לא עוזר,
ומתמכרים לזה.
מי שעטוף ומרופד
בכאבים שלו,
הוא נהיה אדיש וקר,
לנעשה סביבו.
הרגל הופך לטבע,
וטבע קשה לשנות.
אבל בדרך קבע,
יש לנסות.
תן לי ללמוד מטעויות,
ולהמשיך לטעות.
תן לי לשכוח לקחים,
ולהמשיך ללמוד.
שמור אותי מן הנצחנות,
זה בור ללא תחתית.
תן לי את הסגולה לחיות,
בלי לבקש תכלית.
הרגל הופך לטבע...
תן לי למצוא בכל אחד,
מה שיקר וטוב.
ולהגיד לו זאת מיד,
לא לחכות לסוף.
תן לי לומר גם לעצמי
איזו מילה טובה.
ולהבין שגם אני,
חלק מהתשובה.
הרגל הופך לטבע,
וטבע קשה לשנות.
אבל בדרך קבע,
יש לנסות
לא לחפש תמיד הסבר,
פשר או כוונה,
וכשצריך יש לוותר,
אך לא להיכנע.

חורשות הכבשים הירוקים גלשו
במורדות
והים למטה שכרך והכחיל מן השמש.
בשמיים פרחו עננים כמו שושני נהר
ואנחנו היינו עוד ילדות.

והייתה בנו אחת שהיו לה עיניים אהובות
וקינאנו בה כולנו עד ששכחנו,
והייתה בנו אחת בהירה וזקופת קומה
שהיו שואלים אותה בכיתה וידעה
להשיב תשובות.

והייתי יוצאת בשמש אל השדה הקרוב
ואוהבת את העננים והוגה בהם סיפורים
והייתה לי שהות רבה להרהר בצער
מראשית הסתיו עד סוף הקיץ הצהוב.

שוב אני מוצץ גבעול
תחת גשר מט ליפול
כשמעלי העגלות בתנועה מתמדת
שוב אני מתחיל לשאול
מה לרצות מה לאכול
כשהנמלה העניינית אותי מודדת.

אחת לאיזה זמן מוגבל
אני נשמת אביון ודל
ממירוץ הכרכרה המשתקשקת
נפלט משצף מעגל
וכמו שוקע תחת גל
כשהמולה הסחרחרה אט מתרחקת.

ואבא תמיד אומר
תעזבהו יום יעזבך יומיים
העגלה נוסעת אין עצור.
קפצת ממנה היום
חלפו שנתיים
והנה נשארתי מאחור.

צולל חופשי ללא מצנח,
לכל הכיוונים נפתח,
והתשוקה לכל כיוון אותי הורסת,
כך שבינתיים אני נח,
כך כמו שאני מונח
כשהתאוצה שמעלי שוב ושוב דורסת.

עני ורש ומרושרש,
מביט בנשל הנחש.
לו רק יכולתי גם אני כך להגיח.
בהשילי בלי כל חשש,
תרבות של עור אשר יבש,
וכמו חדש למחוז חפצי אגיע.

אך אבא בשם אומרו
"תעזבהו יום יעזבך יומיים" -

מביט מלמעלה
על אורות של עיר
מזהה בדיוק את החלון

יורד אל הצומת
והבהוב כתום
משחק עם כתובת של מלון

התחלות הן תמיד גם סוף
של תקופה עוברת
שאתך נשארתי
עוד שקיעה
עוד זריחה
עוד כאב שישאר איתך

חולף מול הבית
שהשארתי בו
את ימי, לילותי, אותי

ולאורך הדרך
לבבבות שבורים
ובדידות שתשאר איתי

התחלות הן תמיד גם סוף
של תקופה עוברת
שאתך נשארתי
עוד שקיעה
עוד זריחה
עוד כאב שישאר איתך

הכרת הסביבה

באמצעות:

פליאה ואוריינות

התמונצות עם

דימונות

סביבתיות - חשיבה

ביקורתית

עשייה סביבתית

ניתוח התהליך ותוצאותיו

תכנון
איושית

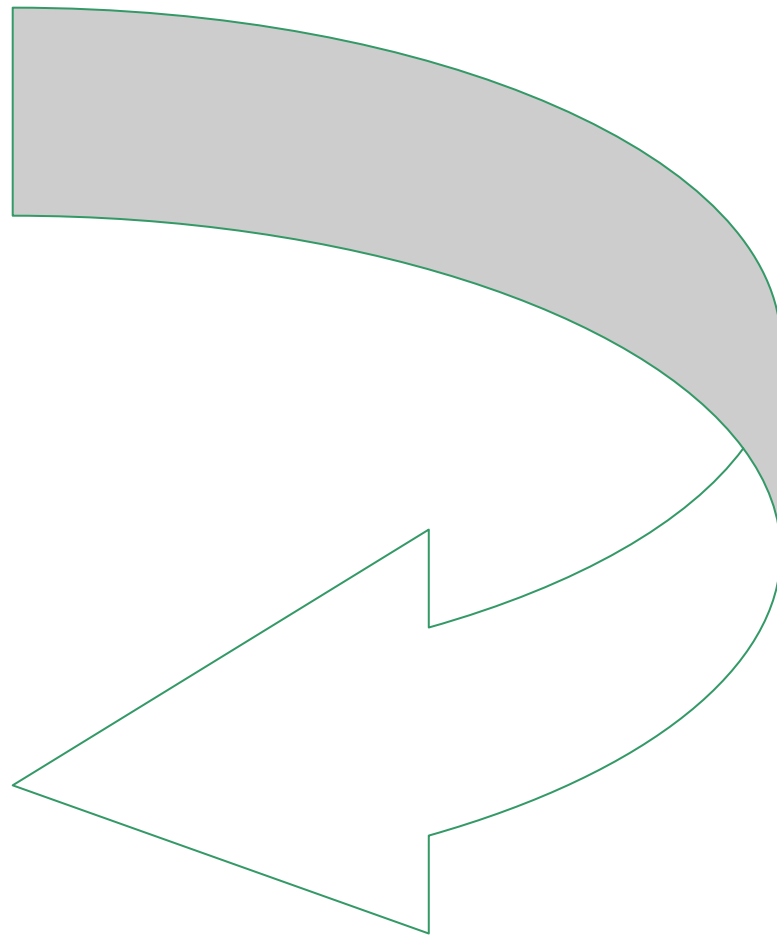
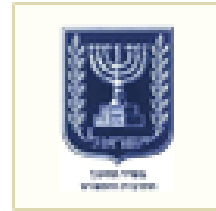
שיתוף
הקהילה

הפצת הידע

שיתוף
קהילה

שיתוף
קהילה

שיתוף
קהילה

לאן האצנו?

כיצד נאצי?

לאן אנתנו
רוצים אהאצי?

איפה אנתנו?

